

Nr 56

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet på rationaliseringsområdet jämte motion.

(5:e avd.)

Propositionen

I propositionen nr 60 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 mars 1969 föreslagit riksdagen att 1) besluta att ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet skall bildas, 2) till Teckning av aktier i ett aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet i riksstaten för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 600 000 kr.

Det i propositionen föreslagna konsultbolaget skall ha till ändamål att genomföra rationaliseringsutredningar på uppdrag av i första hand statliga myndigheter. Bolaget bör enligt propositionen emellertid också kunna åtaga sig uppdrag från andra uppdragsgivare inom den offentliga sektorn och från näringslivet. Konsultorganet skall arbeta i konkurrens med andra konsultföretag även i det avseendet att de statliga myndigheterna inte skall vara skyldiga att anlita det statliga konsultbolaget. Valfrihet skall sålunda föreligga att anlita enskilda konsultföretag efter bedömande i varje särskilt fall.

Enligt förslaget skall konsultbolaget drivas på affärsmässiga grunder. Aktiekapitalet är beräknat till 500 000 kr. För att ge bolaget en reservfond avses aktierna skola emitteras till en kurs av 120 procent. Samtliga aktier skall ägas av staten. Till aktieteckning i bolaget föreslås ett anslag av 600 000 kr. Bolagets behov av rörelsekapital avses i övrigt skola täckas genom bankkrediter.

Motionen

I motionen I: 983 av herr Tistad m. fl. har hemställts att riksdagen vid sin behandling av propositionen nr 60 måtte 1) avslå förslaget att bilda ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet, 2) i skrivelse till Kungl. Maj:t be-

gära att regeringen utarbetar och framlägger förslag om ett konsultorgan utformat enligt de principer som gäller för statistiska centralbyråns data-maskincentral och utredningsinstitut.

Utskottet

Som utskottet i olika sammanhang haft anledning understryka ingår rationalisering som ett normalt led i den löpande förvaltningsverksamheten. Det primära ansvaret för rationaliseringsarbetet inom statsförvaltningen vilar således på och kommer även vid genomförande av Kungl. Maj:ts förslag om ett statligt konsultorgan att vila på de enskilda myndigheterna.

Statskontoret fick sin nuvarande organisation år 1965. Ämbetsverket är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen i den mån denna uppgift inte ankommer på annan myndighet, t. ex. försvarets rationaliseringsinstitut. Huvuddelen av statskontorets rationaliseringsverksamhet avser rationaliseringsundersökningar som sker på uppdrag av Kungl. Maj:t eller som tillkommit genom statskontorets egna initiativ. Som konsult kan statskontoret också ställa expertis till förfogande för rationaliseringsundersökningar efter framställningar från myndigheter eller kommittéer.

I debatten om produktionsprocessens fortgående omvandling och den ekonomiska utvecklingen över huvud taget har frågan om rationalisering på det administrativa området kommit att framstå som alltmera betydelsefull. Detta gäller med samma styrka inom den offentliga sektorn som inom det enskilda näringslivet.

En konsekvent och fortgående rationalisering av den offentliga verksamheten har riksdagen redan tidigare framhållit som angelägen i syfte att uppnå besparingar och skapa ökade utrymmen för nya åtaganden.

Den vidgade rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen har medfört ett ökande behov av kvalificerad och specialiserad personal. För att detta behov av rationaliseringskonsulter bättre skall kunna tillgodoses föreslås i propositionen att ett statligt konsultorgan skall inrättas.

Utskottet är ense med departementschefen om betydelsen av att statskontorets verksamhet kan koncentreras på utvecklings- och samordningsuppgifter inom rationaliseringsområdet, på initiering av rationaliseringsåtgärder samt på mera brett upplagda rationaliseringsundersökningar. De enskilda myndigheternas konsultbehov måste då tillgodoses i annan ordning. Ett konsultorgan som har speciell inriktning på statsförvaltningens behov och särskild erfarenhet av den offentliga förvaltningens arbetssätt anser utskottet vara ett naturligt komplement till de enskilda konsultföretagen. Någon häremot stridande uppfattning har inte redovisats i motionen I: 983. Motionärerna är emellertid inte ense med departementschefen om i vilken form verksamheten bör bedrivas.

Departementschefen anser att det statliga konsultorganet bör få den organisationsform som ger de bästa förutsättningarna för en effektiv verksamhet i öppen konkurrens med andra konsultföretag. I likhet med statskontoret anser departementschefen att dessa förutsättningar i förevarande fall bäst uppfylls genom att konsultorganet organiseras som ett aktiebolag.

I motionen I: 983 görs hemställan av innebörd att konsultverksamheten i stället skall inordnas i statskontoret enligt de principer som gäller för statistiska centralbyråns datamaskincentral och utredningsinstitut. Dessa enheter, som ingår i centralbyråns organisation och står under ämbetsverkets ledning, bedrivs var och en helt affärsmässigt och med en från ämbetsverket i övrigt fristående budget som fastställs av Kungl. Maj:t. Med undantag för att stora investeringskostnader och vissa tillfälliga engångskostnader täcks över statsbudgeten finansieras verksamheten helt av intäkter från driften. Analogt härmed bör enligt motionärernas mening konsultorganisationen kunna utformas som en under statskontoret sorterande affärsdrivande enhet med egen av Kungl. Maj:t fastställd budget.

Mot en i mer eller mindre omfattning sammanhållen organisation talar enligt utskottets mening att prioriteringsproblem inte torde kunna undvikas och att det kan uppkomma misstankar om sammanblandning av kostnaderna.

Som skäl för den av motionärerna förordade lösningen anser utskottet främst kan anföras behovet av samordning och att den begränsade tillgången på rationaliseringsexperter troligen lättare kan utnyttjas optimalt i en sammanhållen organisation.

Även om vissa skäl sålunda kan anföras för en annan organisationsform än den av Kungl. Maj:t förordade har emellertid utskottet vid sina överväganden blivit övertygat om att största möjliga överensstämmelse med vad som gäller för motsvarande enskilda företag måste eftersträvas. Utskottet anser detta mycket väsentligt med hänsyn till att ifrågavarande statliga rationaliseringsverksamhet skall bedrivas i konkurrens med och på lika villkor med enskilda konsultföretag. Detta i sin tur ser utskottet som ett led i ett önskvärt utbyte av erfarenheter. Statskontoret har betonat att en högre innovationsgrad i fråga om administrativ rationaliseringsmetodik följer med anlitaandet av flera konsultföretag.

Utskottet tillstyrker sålunda Kungl. Maj:ts förslag om bildandet av ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet och avstyrker motionen I: 983. Med anledning av vad i denna anförts beträffande insyn i konsultorganets arbete vill utskottet erinra om att Kungl. Maj:t aviserat en proposition om ett statligt förvaltningsbolag. I denna torde komma att behandlas den i motionen upptagna informationsfrågan.

Mot vad i propositionen anförts och föreslagits beträffande konsultorganets uppgifter och omfattning har utskottet inte funnit anledning till erinran.

Utskottet föreslår att till aktieteckning i bolaget anvisas det av Kungl. Maj:t begärda investeringsanslaget eller 600 000 kr.

Utskottet vill understryka uttalandet i propositionen att konsultbolaget skall drivas på affärsmässiga grunder. Det bör alltså ha en sådan lönsamhet att det kan täcka sina kostnader och ge skäligen avkastning på insatt kapital.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet

1. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 983, nämnda motion såvitt nu är i fråga, beslutar att ett statligt aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet skall bildas,

2. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 983, nämnda motion såvitt nu är i fråga, till *Teckning av aktier i ett aktiebolag för konsultverksamhet inom rationaliseringsområdet* för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under fonden för statens aktier anvisar ett investeringsanslag av 600 000 kr.

Stockholm den 29 april 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Birger Andersson (s), Rikard Svensson (s), Axel Andersson (fp), fru Wallentheim (s), herrar Mårtensson (s), Per Jacobsson (fp), Ottosson (m), Bengt Gustavsson (s), Bengtson (cp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Wååg (s), Kaijser (m), fru Lilly Ohlsson (s) och fru Elvy Olsson (cp) samt

från andra kammaren: herrar Bohman (m), Almgren (s), Mellqvist (s), fru Lewén-Eliasson (s), herrar Bergman (s), Mattsson (cp), Enskog (fp), Nilsson i Tvärålund (cp), Fagerlund (s), Eskel (s), fru Holmberg (s), herrar Nilsson i Kristianstad (s), Sjönell (cp), Lothigius (m) och Eriksson i Arvika (fp).